

Industrial Heritage Studies

– en introduktion

AF JOACHIM ALLOUCHE

50 slipstrømmen på 1970'ernes de-industrialisering i den vestlige verden opstod der en interesse blandt forskere og museumsfolk for industriens bygninger og landskaber som kulturarv. Med tiden splidte den interesse over hos entreprenører, offentlige instanser og foreninger, der begyndte at opfatte og dermed bruge industriens bygninger og landskaber som kulturarv.¹ Netop brugen af industriel kulturarv har indenfor de sidste 25 år med udgangspunkt i Heritage Studies været genstand for en betydelig forskning blandt historikere, antropologer og sociologer under navnet *Industrial Heritage Studies*.² *Industrial Heritage Studies* fylder efterhånden en hel del, således var over en fjerdedel af programmet ved TICCIH's (The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage) Internationale årsmøde, *Industrial Heritage Reloaded*, i 2022 i Montreal. Quebec dedikeret til brugen af industrielle kulturarv.³ Med undtagelse af enkelte artikler har den internationale interesse for brugen af den industrielle kulturarv dog ikke manifesteret sig i den danske forskning.⁴ I artiklen her vil jeg forsøge at give en præsentation af den forskning, der med udgangspunkt i *Heritage Studies* forholder sig til brugen af den bebyggede industrielle kulturarv.⁵

Med *Heritage Studies* mener jeg det studieområde, der blev grundlagt i 1980'erne med David Lowenthal's bog *The Past is a Foreign Country*, der så på kulturarv som et samtidigt fænomen, hvor forskellige grupper benytter aspekter af historien til at opfylde behov i deres samtid, i modsætning til historieskrivning der tilstræber en objektiv beskrivelse af fortiden.⁶ Tilgangen er på dansk blevet defineret som studier i historiebrug af blandt andet Niels Kayse Nielsen og Bernhard Eric Jensen.⁷

Dermed har jeg også valgt at udelukke litteratur, der beskæftiger sig med industriel Arkæologi og andre mere tekniske aspekter af brugen af industriel kulturarv, da dette allerede er rigt beskrevet i blandt andet Fabrik og Bolig.⁸ Af samme grund har jeg valgt at anvende begrebet brug af industriel kulturarv frem for genanvendelse. I artiklen benytter jeg mig af *Heritage Studies* og *Industrial Heritage Studies*, frem for at oversætte begreberne til dansk, da der endnu ikke findes en dansk litteratur, der definerer sig selv som studier i industriel historiebrug eller studier i industriel kulturarv.

For yderligere at begrænse den efterhånden omfattende litteratur har jeg valgt at fokusere på den del, der beskæftiger sig med brugen af den bebyggede kulturarv og industrielle kulturlandskaber. I enkelte tilfælde har jeg medtaget anden litteratur for at indfange konteksten. Derudover har flere af de nævnte antologier også artikler om den immaterielle industrielle kulturarv.⁹ Når det kommer til selve begrebet industri, har jeg i artiklen valgt at medtage den litteratur, hvor forfatterne selv skriver at de beskæftiger sig med brugen af industriel kulturarv i stedet for selv at definere, hvad industri er. Dette har utvilsomt betydning, at jeg ikke har medtaget litteratur, der omhandler brugen af industriel kulturarv, men det er igen gjort for at begrænse et ganske omfattende felt.¹⁰

Artiklen er delt op i tre afsnit, der afspejler forskellige aspekter af brugen af industriel kulturarv.

Det første afsnit vil beskæftige sig med, hvem der skaber eller definerer industriel kulturarv, og hvordan kulturarven påvirker samfundet. Dette emne er blandt andet blevet undersøgt med udgangspunkt i museumstudier, arbejderhistorie og *Critical Heritage Studies*. Det næste tema er brugen af industriel kulturarv til at skabe økonomiske muligheder i de-industrialiserede områder. Et emne der blandt andet er blevet taget op i Storbritannien og Nordamerika, Tyskland og Sverige, hvor forskellige erfaringer og faglige traditioner har skabt tre forskellige fortællinger om gentrification og turisme. Endelig har *Industrial Heritage Studies* traditionelt beskæftiget sig med den vestlige verden. Indenfor de sidste par år er der imidlertid begyndt at komme litteratur om omdannelser af industriel kulturarv udenfor Vesten, derfor vil det sidste afsnit være en præsentation af nogle eksempler på særegenhederne med denne litteratur. Artiklen skal ikke ses som en fuldkommen beskrivelse af *Industrial Heritage Studies* litteraturen, men som en præsentation af de overordnede koncepter og diskussioner og af nogle af de vigtigste forfattere.

HVEM SKABER DEN INDUSTRIELLE KULTURARV

Som nævnt, definerede de tidlige *Heritage Studies* kulturarv som noget, der blev skabt i samtiden ved at væge eller fravælge dele af et land eller en gruppes historie. Derfor har brugen også spillet

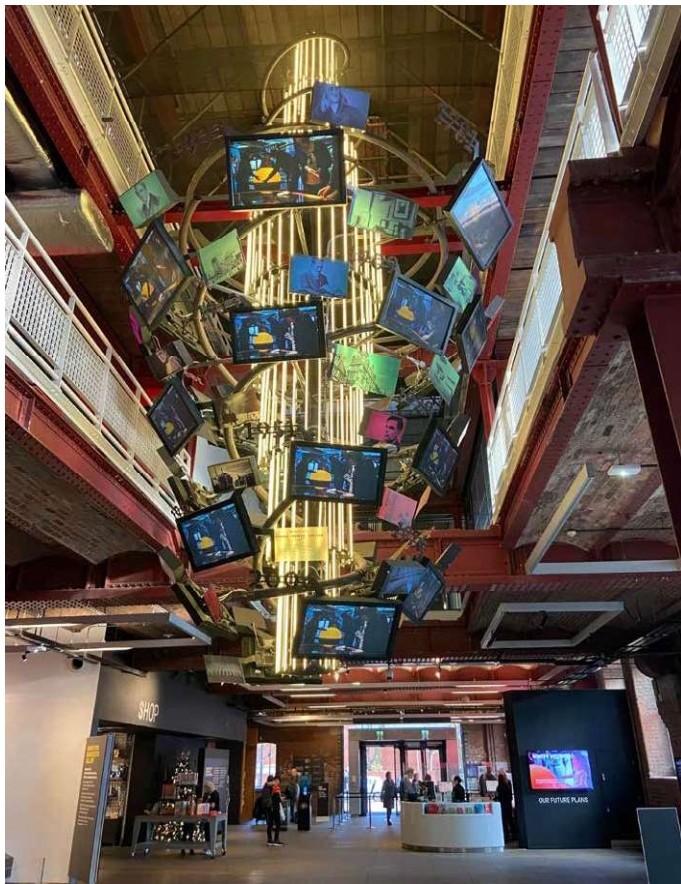
en betydelig rolle i forskningsfeltets analyser. Dette kan ses i den første store debat i *Heritage Studies* også beskrevet som *the Heritage Debate*, der var en diskussion om, hvorvidt kulturarv skulle opfattes som en *Top down* eller *Bottom up* proces.¹¹ *Top down* forskere som Robert Hewison ser kulturarv som udtryk for konservativ og autoritære tilbøjeligheder skabt af magthavere med det mål at dyrke en særlig nationalistisk identitet for at fjerne fokus fra social og økonomisk tilbagegang i et samfund.¹² I modsætning til ham ser *Bottom up* forskere som Raphael Samuels kulturarvsbrug som et resultat af græsrodsbevægelser, der opstår som et udtryk for det postmoderne samfunds behov for at opbygge en identitet.¹³

The Heritage Debate har inspireret de tidlige *Industrial Heritage Studies*, hvor særligt antropologer analyserede etableringen og formidlingen på industrimuseer og hvilken betydning det havde for den historie, der blev fortalt.¹⁴ Et af de tidligste eksempler på dette er tidligere professor i antropologi ved Coda Crest College Cathelin M. Camerons artikel *Emergent Industrial Heritage: The Politics of Selection* fra 2000, hvor hun analyserede Bethlehem Steel Corporation's arbejde med at bygge et stålindustrimuseum i virksomhedens tidligere stålværk i Bethlehem Pennsylvania. Ifølge Cameron negligerede virksomheden stålværkets arbejderhistorie i udviklingen af deres museum til fordel for en *Top down*-fortælling om innovation og dygtig ledelse.¹⁵ Det teoretiske udgangspunkt for Camerons artikel er *Musealisierungstilhængen*, der definerer skabelsen af industriel kulturarv som en proces, hvor kulturarvsaktører vælger særlige elementer af en bygning eller områdets historie ud, som de bruger til at definere den som kulturarv. *Musealisierungstilhængen* ser fravælgelsesprocessen som en vigtig del af det at forstå brugen af industriel kulturarv, og fokusere derfor meget på den historie, der går tabt.¹⁶ Dermed lægger tilgangen op til kritiske analyser. Det er dog ikke givet, at *musealisierung* altid vil være en *Top down* proces. I artiklen *Deindustrialization and Museumification: From Exhibited Memory to Forgotten History* fra 2004 beskriver antropolog Octave Debarys, hvordan indbyggerne i den franske tidligere fabriksby La Creusot ovenpå den altomdannede Schneider-virksomheds lukning *musealiserede* sin industrihistorie. I første omgang skete det ved, at der i 1973 blev etableret et *ecomuseum* i Schneider-familiens

slot, der arbejdede med arbejderhistorie og arbejderkonflikter. Da virksomhedens historie var kommet på afstand blev museet i 1985 omdannet til et traditionelt industrimuseum med udgangspunkt i teknologi og virksomhedshistorie, og fra 1990'erne udstillede museet Schneiderfamiliens personlige objekter, med årene blev museet glemt. Ifølge Debarys afspejlede museets udviklingen byens behov for at bearbejde sin industrihistorie og til sidst glemme den.¹⁷ Dermed er det et eksempel på en *Bottom up* proces.

Hvor Cameron og Debarys fokuserer på, hvordan industriel kulturarv bliver til ved etableringen af institutioner, har lektor i antropologi ved Tuft University Cathy Staton i stedet prøvet at se på, hvordan den bliver til i den daglige interaktion mellem museumspersonale og gæster. I Statons analyse af *The Lowell National History Park* fra 2006 bruger hun begrebet *performance* til at forstå kulturarvsprocessen, som noget der foregår mellem individer i deres daglige interaktion.¹⁸ *Performance* kommer oprindeligt fra Sociologen Erving Goffman, der inspireret af teatret undersøgte menneskelig identitet som en *performance*, hvor individet kan ses som en skuespiller, der spiller sin identitet i forhold til en scene (samfund) og andre aktanter (individer).¹⁹ Inspireret af dette har *Industrial Heritage* forskere brugt *performance* til at undersøge, hvordan individuelle aktører sammen performer en kulturel identitet og historie.²⁰ Staton argumenterer for, at det akademiske museumspersonale og de besøgende fra den øvre middelklasse gennem parkens formidlingsaktiviteter sammen performer industrielt arbejde, industriarbejdere og arbejderkonflikter og derved gør det til en fiktion. På den måde er de med til at ekskludere den industrielle arbejderklasse og dennes problemer fra det nutidige Lowell.²¹

Ud over antropologer er en stor del af litteraturen, der forholder sig til hvem der definerer industriel kulturarv kommer fra arbejderhistorie. Her er *Top down* kritikken særligt tydelig i blandt engelsktalende arbejderhistorikere der har kritiseret offentlige museer for at fokusere på teknologihistorie og kapitalisme frem for arbejderhistorie.²² I modsætning til antropologerne Staton og Debarys, der forstår omdannelsen til industriel kulturarv som et resultat af samtidige sociale mekanismer, forklarer de processen, som et resultat af politiske institutioner.



Installation i Science and Industry Museum, Manchester. Museet et typisk eksempel brugen af industriel kulturarv til at fremme teknologi og videnskab. 2022

52 Dette kan blandt andet ses i Paul A. Shackels og Matthew Paulus artikel *Remembering an Industrial Landscape* fra 2006, hvor de beskriver, hvordan Harpers Ferry National Historical Park som institution er fokuserede på at bevare bygninger, der repræsenterer industriproduktion og fortællinger om entreprenører og teknologiske landvindinger frem for arbejdernes historie. Dette fokus er ifølge Shackel og Paulus et udtryk for den amerikanske federale stats brug af sin industrielle kulturarv, som et redskab til at dyrke et narrativ om vigtigheden af kapitalisme og teknologi for landets udvikling.²³ Lucy Taksas kommer med en lignende kritik af den Australiske anvendelse af industriel kulturarv i hendes analyse af Eveleigh Railway Workshops i Australien fra 2003. Ifølge Taksas skyldes fokus på teknologi og produktion dog ikke et politisk ønske om at fjerne upopulær historie, men at den australske stats bevaringsinstitutioner er domineret af arkæologer og arkitekter, der fokuserer på de fysiske spor fra et steds historie, som maskiner og bygninger.²⁴ I en kontinentaleuropæisk kontekst har Geografen Dietrich Soyez tilsærende kritiseret EU's ERIH-projekt (European Route of Industrial Heritage) for ikke forholder sig til den Europæiske industrialiserings transnationale karakter og for at repræsentere en renskurede udgave af europæisk industrihistorie, der ikke forholder sig ikke til de mørkere sider af europæisk industrialisering herunder nazisternes brug af tvangsarbejdere i Ruhrområdet.²⁵ Fælles for litteraturen skrevet af historikere er, at de er optaget af hvordan vigtige elementer af historien forsvinder eller bliver forvasket.

Der er dog også eksempler på, at offentlige initiativer bliver opfattet positivt. Bella Dicks skriver i hendes artikel *Industrial Heritage as Placemaking*, at Wales Nationalmuseum brugte Wales industrielle kulturarvsområder herunder Cardiffs industrihavn og de tidligere kulminer nær Bleanavon²⁶ som konkrete materielle symboler til at opbygge en god og inkluderende identitet om Wales som verdens første industrination.²⁷ Taksas kommer i hendes analyse af Eveleigh Railway Workshop med flere eksempler på succesfuld offentlig formidling af industriel kulturarv herunder The California State Railroad Museum og det engelske Museum of the Great Western Railway, hvilket hun ikke

er ene om at gøre.²⁸ Med få undtagelser er litteraturen dog kendetegnet ved, at de positive eksempler sjældent er genstand for forfatterens analyser.

Derudover er der også forskere, der har argumenteret for at brugen af industriel kulturarv skal ses som en bottom up proces. Som Anna Storm viser i sin afhandling *Hope and Rust*, er den tidlige brug af industrielle kulturarvsmiljøer i en europæisk kontekst præget af græsrodsbevægelser. Det gælder både med den frivillige bevægelse omkring Ironbridge i England, *grav hvor du står*-bevægelsen i Sverige og etableringen af ecomuseer i Frankrig.²⁹ Som Christian Wicker, Jana Golombek og Stefan Berger skriver var det også tilfælde i Ruhr-området, hvor lokale græsrodder, startede med at arbejde for at bevare områdets industrielle kulturarv. Da det viste sig, at den industrielle kulturarv var populær og havde et økonomisk potentiale, blev den overtaget af politikere og virksomheder, der sammen med græsrodderne skabte en fortælling om Ruhr-områdets identitet.³⁰

Fælles for de to sidste eksempler er, at de ser etableringen af industriel kulturarv, som en reaktion på en folkelig efterspørgsel efter at få en kulturarv, som repræsenterer de tidligere industriområder og inddrager industrihistorien på en positiv måde i lokalbefolkningens identitet. Hvis man overordnet skal se på *Industrial Heritage Studies* litteraturens syn på brugen af industriel kulturarv, har den dog på tværs af antropologer og historikere været præget af kritiske analyser. I forhold til hvad kulturarv kan gøre for folk og deres historie. Indenfor de sidste par år er dette imidlertid blevet udfordret af en ny skole indenfor *Heritage Studies*, *Critical Heritage Studies*.

Stifter af Association of Critical Heritage Studies og leder af Centre for Heritage and Museum Studies ved Australian National University, professor Laurajane Smith har sammen med Kynan Gentry beskrevet *Critical Heritage Studies* som en tilgang, der forstår kulturarv som "a performance in which the meaning of the past is continuously negotiated in the context of the needs of the present. This process is then used in a wide range of ways to stabilise or destabilise issues of identity, memory and sense of place – all of which have consequence for individual and collective well-being, equity and social justice."³¹ Tilgangen

forholder sig særlig kritisk overfor den officielt udpegede kultur, der omtales som the *Authorised Heritage Discourse*, og opfattes som hegemonisk i sin natur og som værende med til at opretholde eksisterende magtstrukturer i samfundet.³² På den måde er det en videreførelse af Top down kritikken. I modsætning til kulturanspissimister som Hewison mener de dog, at kulturvarv også kan bruges til at udfordre undertrykkende magtstrukturer. Flere af forskerne, der har arbejdet med *Critical Heritage Studies*, kommer fra arbejderhistorie, derfor er det også med udgangspunkt i arbejderens historie og behov, at de forstår den industrielle kulturvarv. Et af de bedst eksempler på dette er Paul A. Shackel, Gary Campell og Laurajane Smiths antologi *Heritage Labour and the Working Classes* fra 2011.³³ I introduktionen beskriver de værket som en fejring af de positive måder arbejderklassen bruger sin kulturvarv på.³⁴ En stor del af bogen er dedikeret til ikke-materiel kulturvarv. Der er dog eksempler på brug af materiel industriel kulturvarv. Det gælder blandt andet Jane Eva Baxter og Andrew B. Bullens analyse af, hvordan lokale beboere i det historiske Pullman arbejderkvarter i Chicago bruger stedets industrielle kulturvarv til at fastholde deres arbejderklasseidentitet som noget positivt og skabe økonomiske muligheder via kulturvarvturister.³⁵ Det må siges at være et optimistisk blik på brugen af industriel kulturvarv, som noget der kan instrumentaliseres i kampen for en bedre verden.

En anden vigtig pointe for de forskere, der arbejder med *Critical Heritage Studies*, er, at analysen af kulturvarv heller ikke kan være neutral. Derfor bør man som forsker også aktivt bruge sin forskning i kampen for social retfærdighed og mod the *Authorised Heritage Discourse*.³⁶ Dette perspektiv kan blandt andet ses i professor i antropologi Paul A. Shackel nyere arbejde med *Critical Heritage Studies* og industriel kulturvarv som en del af University of Maryland's *Anthracoil Heritage Project*. Projektet, der startede i 2009, fokuserer på minearbejderne og minearbejdets fysiske kulturvarv som en måde at gøre opmærksom på sociale uretfærdigheder.³⁷ Derudover fokuserer projektet på at engagere lokalsamfundet i at udvikle en fælles kulturvarv på tværs af etnicitet.³⁸

Critical Heritage Studies er i dag en enormt indflydelsesrig tilgang til Heritage Studies. Flere af de forskere som identificerer

sig med tilgangen er professorer, og dens begreber bliver brugt vidt og bredt.³⁹ Derfor er det relevant at spørge sig selv, om tilgangen ikke selv er en del af en *Authorised Heritage Discourse*, og hvis det er tilfælde, om det altid er meningsfuldt at forstå det at være offentligt anerkendt som negativt. *Critical Heritage Studies* har også bidraget til en større debat omkring, hvordan individer kan opbygge sin identitet igennem den industrielle kulturvarv. Dette kommer til udtryk i Smith og Campells artikel *Nostalgia for the Future* fra 2017, hvor de argumenterer for at rehabilitere begrebet nostalgi, som de mener kan ses som en del af en radikaliseringsproces, hvor arbejderne ved at mindes deres kulturvarv bliver bevidst om deres identitet og dermed i stand til at stille politiske krav til den omverden, som har marginaliseret dem.⁴⁰

Nostalgi er tidligere i *Heritage Studies* blevet præsenteret som et negativt eller reaktionært fænomen,⁴¹ hvor folk ignorerede fremtiden og i stedet fikserede på fortiden.⁴² Dette perspektiv er også kommet til udtryk i litteraturen om industriel kulturvarv med begrebet *Smokestack Nostalgia*, der bruges til at beskrive en overromantisering af arbejderlivet og arbejderklassekultur.⁴³ I Steven High og David K. Lewis bog *Corporate Wasteland* fra 2013 udvider de begrebet til at omfatte en kritik af ruinsturister og produktionen af fotobøger hvor den højere middelklassens ukritisk afbilder ruiner og gamle industrianlæg uden at forholde sig til de mange mennesker, der mistede deres arbejde, da fabrikken blev til en ruin.⁴⁴ I artiklen "Smokestack Nostalgia", "Ruin Porn" or *Working Class Obituary* fra 2013 søger Tim Strangleman på den anden side at udfordre, hvad han mener er Highs og Lewis alt for ensidig kritik af nostalgi. Ifølge Strangleman bør fotobøger og ruinsturister ikke opfattes som en entydigt negativ ting, idet de kan fungere som en måde, hvorpå både udefrakommende og tidligere arbejdere kan reflektere og kritisere deres egen samtid, fremfor en ukritisk fejring af fortiden.⁴⁵

Debatten om ruinsturisme og nostalgi er også tæt forbundet med den akademiske diskussion om industrielle ruiners betydning. I 2005 skrev Time Edensor bogen *Industrial Ruins*, hvor han argumenterer for, at industrielle ruiner kan fungere som et medie til kritik af aktuelle samfundspadigmmer og få os til at reflektere over den måde kapitalistiske samfund fungerer på.

High og Lewis kritiserer omvendt Edensors synspunkt for at repræsentere et højere middelklassesperspektiv, der ikke forholder sig til, at ruiner for lokale og tidligere ansatte er en daglig påmindelse om den økonomiske deroute, lokalområdet befinder sig i.⁴⁶ I *Industrial Ruination, Community, and Place: Landscapes and Legacies of Urban Decline* 2012 argumenterer Alice Maher i sin analyse af postindustrielle områder i England, Rusland og Nordamerika for, at de industrielle ruiner både kan forstås som en potentiel kritik af en neoliberal dagsorden, samtidigt med at de også fungerer som påmindelse om tab og nedgang i et lokalsamfund.⁴⁷

INDUSTRIEL KULTURVARV SOM GENTRIFICERING OG TURISTATTRAKTION

Et gennemgående tema i *Industrial heritage studies* har været analysen af brugen af industriel kulturvarv til at skabe økonomisk udvikling igennem byudvikling og turisme, og de konsekvenser dette havde for historien, der blev fortalt og for de folk der blev ramt af de-industrialiseringen.

I 2003 udgav Jefferson Cowie og Joseph *Beyond the Ruins: The Cultural Meaning of Deindustrialization* i værket proklameret de, at de ville bevæge sig væk fra arbejdsledeshostal og fabriksnedlukninger til i stedet at se på de kulturelle konsekvenser af de-industrialiseringen. Siden da har flere forskere, der beskæftiger sig med den nordamerikanske de-industrialiseringen, undersøgt, hvordan den industrielle kulturvarv blev brugt, og hvad det betød for dem, der blev ramt af denne. Et fælles kendetegn for analyserne er, at de ser omdannelsen af industri til kulturvarv som noget, der går udover de samfund, der levede af industrien. Emnet har særligt optaget professor i historie ved Concordia University Steven High, der har dedikeret en stor del af sin karriere til at undersøge den nordamerikanske de-industrialisering.⁴⁸ Sammen med Fredrick Burill argumenterer High for at omdannelsen af industri til industriel kulturvarv kan ses som en agent for gentrificering af et område, som dermed bliver for dyrt for lokale at bo i og fyldt med job, som de ikke har kvalifikationer til at tage.⁴⁹ Som Allen Dieterich-Ward konstaterer i

artiklen *From Mills to Malls*, var omdannelsen af Pittsburghs industriområde det endelige dødsstød til håbet om, at industrien kunne komme tilbage til Pittsburgh.⁵⁰

Ligesom den amerikanske litteratur har en betydelig del af den engelske og irske også beskæftiget sig med de negative konsekvenser ved omdannelsen af industrielle områder og bygningerne. For eksempel har Paul Pickering i sin artikel *Sooty Manchester* fra 2020 beskrevet, hvordan den industrielle bygningsvarv er forsvundet helt i Manchesters byudviklingen.⁵¹

Phil Ramsey beskriver i sin analyse af omdannelsen af Belfast skibsværftskvarter, hvordan at byomdannelse af kvarteret endte med at bruge stedets historie som "a Pleasingly Blank Canvas," hvor alle problematiske aspekter er ligegyldiggjort.⁵² Pete Hodson påpeger endog, at gentrificeringen og omdannelsen af Belfast havelkvarter ikke bare var en utilstrækkelig økonomisk løsning på de-industrialiseringen men en direkte årsag til den, idet lokale politikere angiveligt skulle have lukket Belfast skibsværft for at kunne bygge boliger på havnen.⁵³

Den engelske litteratur har desuden været præget af kritiske analyser af brugen af industriel kulturvarv til at tiltrække turister. I den mildere ende af denne kritik kan blandt andet nævnes Bella Dicks undersøgelse af Rhonda Heritage Park, Wales i *Heritage Place and Community*. Her beskriver hun, hvordan økonomiske motiver drev stifterne af Rhonda Heritage Park til at lave en oplevelsespark om de lokale kulminers historie, der var afkoblet den lokale befolkning, hvis historie de brugte.⁵⁴ En mere grel anklage kan man finde i David Coyles artikel *Reflection of Titanic Quarter*, hvor han beskriver, hvordan turistbranchen i Belfast har fjernet ubehagelige dele af Belfast skibsværftets historie i form den sektoreriske vold og diskriminationen mod katolikker for at skabe en mere turistvenlig attraktion.⁵⁵

Det til dags dato mest omfattende værk om industriel kulturvarvturisme er Philip Felton Xies bog *Industrial Heritage Tourism* fra 2015. I modsætning til ovenstående litteratur ser Xie turisme som en mulighed for at bevare industriel kulturvarv i stedet for at være en ren destruktiv agent. Xie underkender ikke, at omdannelsen af industriel kulturvarv til turistattraktioner potentielt kan slette vigtige elementer af historien og fremmedgøre de

tidligere ansatte i industrien. Når det er sagt, mener han, at "the advantages of tourism outweigh its potential pitfalls"⁵⁴ idet det giver mulighed for at holde den industrielle kulturarv i live, gøre den tilgængelig for flere mennesker og giver lokalmiljøet økonomiske muligheder og lejlighed til at opbygge dets identitet. Xies værk befinder sig et sted imellem Heritages Studies og turismeforskning, hvor der indenfor de sidste par år er kommet flere værker, der beskæftiger sig med industriel kulturarvturisme: Blandt andet Colin og Joliffes studier af miner som turistattraktioner.⁵⁵ Fælles for turismelitteraturen er, at turisme i udgangspunktet bliver set som noget positivt, hvilket skaber en interessant modpol til de klassiske *Industrial Heritage Studies* syn på turisme.

Med turismeforskningen i mente kunne man fristes til se den nordamerikanske og britiske litteraturs konklusioner som et udtryk for en akademisk tradition, der er kritisk overfor kapitalismens rolle i forhold til industriel kulturarv. De kan dog også ses som et resultat af den kulturpolitiske situation, som industriel kulturarv har befundet sig i der, hvor stærke økonomiske interesser har haft en destruktiv indflydelse på omdannelsen af tidligere industriområder. Det sidste eksempel på dette er Liverpool havn, der i 2021 fik frataget sin status som Unescos verdensarv efter at ombygningen havde ødelagt væsentlige dele af havnens kulturarvsverdi.⁵⁶

Kritikken af brug af industriel kulturarv i byudvikling er ikke begrænset til den engelske og amerikanske litteratur. I Danmark har David Olsen i sin artikel *Kulturarv som staffage for Konkurrencestatens værdier* fra 2017 beskrevet, hvordan omdannelsen af kulturarvsområder i Danmark som for eksempel Godsbanen i Århus reducerer industribygningerne til ligegyldig staffage, hvis eneste mål det er at skabe rammer for den kreative classes arbejde og fritid.⁵⁷

Der er dog også en del kontinentaleuropæisk litteratur der har et mere nuanceret syn på brugen af industriel kultur til udviklingen af de-industrialiseret områder, dette gælder særligt den tyske forskning, der har fokuseret på Ruhr-området. I Ralph Richters artikel *Industrial Heritage in Urban Imaginaries and City Images*, bliver sammenspillet mellem byudvikling og bevaring af

den industrielle kulturarv i Dortmund således beskrevet som en ubetinget succes.⁵⁸ Inden for de sidste par år er en stor del af forskningen om Ruhr-området kommet fra Professor ved Ruhr-Universität Bochum Stefan Bergers, der arbejder med industriel kulturarv i forhold til regional udvikling og identitet. Resultaterne af hans forskning er sammen med artikler fra andre forskere blevet præsenteret i antologierne *Constructing Industrial Past* fra 2020 og *Industrial Heritage and Regional Identities* fra 2019 samt *scenarier af Labour* i 2017 og *The Public Historian* i 2017, hvor han selv fungerer som redaktør. Dette har tilladt ham at lave større transnationale synteser om brugen af industriel kulturarv.

En af disse synteser er Bergers analyse af industriel kulturarv som en memorialisering-proces, hvor forskellige aktører så som virksomheder, politikere og kulturinstitutioner kæmper eller forhandler med hinanden om, hvorvidt og hvordan den industrielle kulturarv skal mindes.⁵⁹ Berger og Jana Golombek demonstrerer, hvordan bevægelsen for at bevare industriel kulturarv i regionen begynder som en græsrodsbevægelse og senere blev adopteret af delstatsregeringen og områdets industrivirksomheder, som et svar på tabet af identitet og økonomiske muligheder i kølvandet på de-industrialiseringen. De tre aktører skabte sammen en stærk fortælling, der har bidraget til regionens identitet og turisme, men også har ledt til en ukritisk fejring af egnens industrihistorie og dennes betydning for regionens fremtid.⁶⁰ Sammen med Jana Golombeks og Christian Wickes har Berger desuden i artiklen *Burdens of Eternity?* rettet en kritik mod turistindustrien i Ruhr-området, fordi turistificeringen har ført til, at regionen fik verdens bedst bevaret industrielle kulturarv, samtidig med at den på den anden side risikerer at blive reduceret "to an object of Tourism and a commodity".⁶¹ Bergers arbejde giver på den måde et nuanceret billede af gevinster og konsekvenserne af sammenspillet mellem industriel kulturarv, turisme og byudvikling.

Bergers andet bidrag til *Industrial Heritage Studies* er hans inddragelse af regionens betydning i analysen. Sammen med Christian Wicker har han undersøgt, hvordan regionen bruger industrielle kulturarv i deres identitetsskabelse.⁶² Ligesom klassiske nationalitetsforskere anvender de Benedict Andersons begreb *Imagined Communities*⁶³ til at forstå regionens identitets-

Liverpool havn i 1993. Liverpool fik frataget sin status som Unesco verdensarv i 2021, efter at havnens industrielle særtegn var forsvundet i forbindelse med byudvikling af havnen. Foto Phillip Capper.





Zollverein kulmine og industrikompleks i Ruhr-området er i dag erklæret for Unesco verdensarv. Foto Caspar Jørgensen 2007.

dannelse som en konstrueret størrelse.⁶⁶ I modsætning til klassisk nationalismeforskning inddrager de to forfattere imidlertid regionen i deres analyse af identitet, fordi de mener, at den regionale geografi er afgørende for at forstå, hvorfor den industrielle kulturarv opstår. I modsætning til nationer har regioner ofte et begrænset historisk repertoire til disposition, når de skal skabe deres identitet, hvilket tvinger de industrielle regioner til at fokusere på industri som deres kulturarv.⁶⁷

Et andet eksempel på et mere positivt syn på brugen af industriel kulturarv til byomdannelse kan man finde i den svenske litteratur. Nuværende professor ved Institutionen för TEMA på Linköpings Universitet Anna Storm argumenterer i sin afhandling *Hope and Rust* for, at byudvikling og gentrification er med til at demokratisere adgangen til den industrielle kulturarv, fordi disse åbner ellers utilgængelige industriområder for offentligheden.⁶⁸ Storm arbejder både med Sverige, England og Tyskland i afhandlingen, dermed kan man argumentere for, at det positive syn på brugen af industriel kulturarv ikke bare er et udtryk for hvilke case der bliver analyseret men også forfatterens perspektiv. Hope and Rusts bidrager også til fettet med en undersøgelse af de industrielle bygnings egen betydning for deres genfortolkning som kulturarv. Ifølge Storm betød bygnings skiftende materialitet i form af rust og forfald, at de tidligere ansatte så industribygningerne som repræsenterende en tabt fortid. Derfor overlod de genfortolkningen til udefrakommende, der kunne se en fremtid i dem.⁶⁹ Her lader hun sig inspirere af en rumlig orienteret forskningstradition i form af forfattere som Dolores Hayden og Kevin Lynch, der undersøger menneskers oplevelse af det urbane miljø, som noget der former deres identitet, herunder hvordan minder og historier kan være knyttet til bygninger og områder.⁷⁰

Storm har senere udviklet konceptet Scars eller på dansk ar til at beskrive industrielle kulturarvslandskaber. I modsætning til at se kulturarven som tekst, hvor alle forståelseslag konstant er tilgængelige, mener Storm, at den industrielle kulturarv bedre forstås som et ar. Det vil sige et landskab, der er i konstant forandring, og som i kraft af denne forandring ændrer den historie, der er tilgængelig for dem, der vil bruge landskabet.⁷¹ I artiklen

The pit: Landscape Scars as Potential Cultural Tools bruger Storm og Kristin Olsson Scars i en undersøgelse af hvordan Malmbergets minelandskab satte rammer for, hvordan stedet kunne mindes. Således repræsenterede minelandskabet i kraft af sine naturressourcer en nutidig værdi, der gjorde, at den endnu ikke kunne ses som fortid.⁷² Storm har også arbejdet med nuklear kulturarv blandt andet i projektet *Atomic Heritage*, hvor hun i samarbejde med en lang række forskere har undersøgt, hvordan man forholder sig til den atomare kulturarv, der i kraft af sin materialitet er farlig.⁷³ Et perspektiv der med fordel vil kunne anvendes ved andre industrielle anlæg som miner og kemiske procesanlæg.

Storm skrev sin afhandling hos professor i Industrial Heritage Research ved Den Kongelige Tekniske Højskole i Stockholm, Marie Nisser, der var en pioner indenfor Industrial Heritage Studies i Skandinavien.⁷⁴ Nisser var en af de drivende ved STINT-projektet *Industrial Heritage and Societies in Transition*, der undersøgte brugen af industriel kulturarv i landene rundt om Østersøen. I den afsluttende publikation *Industrial Heritage Around the Baltic Sea*, inddrager flere af forfatterne det materielle som en årsag i deres analyser. Det gælder blandt andet Tarmor Pikners analyse af omdannelsen af Kohla minelandskab i Estland til et industrielt kulturarvs- og fritidslandskab. Pikner definerer landskabet som et område, hvor natur, objekter og aktører sælger "skaber" eller visualiserer et landskab ved at grupper vælgere elementer i et område og forbinde dem på en måde, der definerer det specifikke landskab og hvordan det kan bruges. Med udgangspunkt i den teknologihistoriske teori *Aktør-Netværks Teori*, der ser på ting som aktører der påvirker og bliver påvirket af andre aktører (mennesker eller ting) i et netværk inddrager Pikner landskabets forskellige elementer som en årsag til at Kohla minelandskab endte som det gjorde.⁷⁵ De stadig bevarede mineskakter under jorden kom til at definere området, som et industrielt kulturarvslandskab. Samtidig fik mineproduktionens spor på overfladen en anden betydning i kraft deres evne til at fungere som rammer for diverse sportsgrene (motor cross og klatring), hvilket i sidste ende gjorde området til et kulturarvs- og fritidslandskab.⁷⁶

60 POST KOLONIAL OG POST KOMMUNISTISK INDUSTRIEL KULTURARV

Indenfor de sidste par år er der kommet øget fokus på industriel kultur arv udenfor Vesteuropas og Nordamerikas grænser. Det gælder de tidligere østbloklønde, Kina og tidligere kolonier, hvilket har mundet ud i flere interessante nye problemstillinger om hvordan kultur arv skal håndteres, herunder kultur arv der repræsenterer tidligere diktaturer, kultur arv der bliver praktiseret i udemokratiske stater og de andres kultur arv.

David A. Kideckel har for eksempel skrevet om brugen af industriel kultur arv i kulmineområdet i Jiu-dalen i Rumæniens og de særlige problemstillinger, der opstår når industri arv er forbundet med et tidligere kommunistisk styre. I Jiu-dalens tilfælde er entusiasmen for at bevare minearbejderne kultur arv blevet begrænset af at minearbejderne på vegne af det Rumænske styre havde slået det pro-demokratiske demonstranter ned i 1990.⁷⁷ En lignende fortælling findes i György Némeths artikel, *Contested Heritage and Regional Identity in the Borsod Industrial Area in Hungary* fra 2018. Her beskriver han, hvordan de tidligere minearbejdere bestræber sig på at bevare minerne i Borsod industriområdet som kultur arv, af andre ungare er blevet opfattet som en legitimering af det tidligere kommunistiske regime.⁷⁸

Der er også udkommet en del *Industrial Heritage Studies* litteratur i Kina.⁷⁹ I artiklen *Ruins for Politics Selling Industrial Heritage in Postsocialist China's Rust Belt* fra 2020 undersøger Tang Long, hvordan den kinesiske stat konverterer tidligere koldkrigsindustri til industriel kultur arv med henblik på at skabe patriotiske borgere og økonomiske muligheder i en provins ramt af de-industrialisering. Ifølge Long er den kinesiske stats brug præget af et overordnet behov for at sikre politisk stabilitet og legitimitet. Dermed giver han også et interessant indblik i, hvordan industriel kultur arv bliver brugt i en stat, der ikke tolererer, at man går imod den autoriserede heritage diskurs.⁸⁰

I forhold til det postkoloniale perspektiv har Chaima Seddiki, Jeremy Cenci og Isabelle De Smet i deres undersøgelse af brugen af den industrielle kultur arv i Casablanca beskæftiget sig med en problemstilling, der er særligt aktuell for den postkoloniale situation, herunder hvordan man forholder sig til den industrielle

kultur arv, som de tidligere kolonister har efterladt sig. Her beskriver de, hvordan de industrielle bygninger i Casablanca på den ene side er en påmindelse om at de blevet koloniseret af en fremmed kultur, og på den anden side repræsenterer en vigtig del af landets udviklingshistorie.⁸¹ Der er stadig ikke skrevet så meget om postkolonial industri. Der er derfor et stort potentiale for studier, som vil kunne give nye og interessante perspektiver på den industrielle kultur arv.

KONKLUSION

Nærværende tekst er et forsøg på at give en introduktion til *Industrial Heritage Studies* som et forskningsfelt. Der er udeladt en del. Jeg håber dog, at artiklen viser, hvordan et nyt studieområde på under 30 år har formået at udvikle en omfattende litteratur, der trækker på en række forskellige forskningstraditioner og erfaringer fra forskellige landes brug af industriel kultur arv, samtidigt med at det har bidraget til udviklingen af en række interessante analytiske koncepter, som kan hjælpe os til en bedre forståelse af, hvordan industriel kultur arv bliver til, og hvad den bliver brugt til.

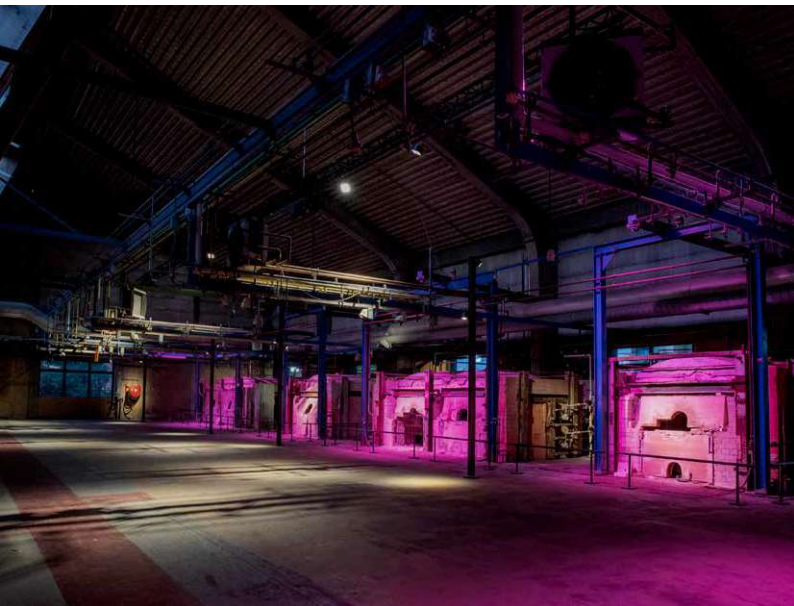
Feltet har også udviklet en vigtig kritik af brugen af industriel kultur arv, som noget der kan bidrage til marginalisering af de folk, der tidligere arbejdede i industrien og censurering af ubelejlige dele af industrihistorien. Med *Critical Heritage Studies* kommer feltet med interessante bud på, hvordan industriel kultur arv, kan skabe identitet og støtte marginaliseret grupper. Der er selvfølgelig også udfordringer for feltet, her skal særligt nævnes det antagonistiske forhold til de økonomiske aspekter af brugen af industriel kultur arv, hvor feltet i høj grad mangler at forholde sig til dette som andet end et problem. Feltet er stadig under udvikling. Blandt andet er der indenfor de sidste år begyndt at komme litteratur fra tidligere kolonier, de tidligere østbloklønde og Asien, der både rummer et potentiale til at udvide forståelsen for disse områder, og for at afprøve de analytiske koncepter, der er udsprunget af den vestlige brug af industriel kultur arv.

I Frank Allan Rasmussen og Morten Pedersens redaktionelle kommentar i dette tidsskrift, *Den industrielle Kultur arv afvikling*

Malmberget minelandskab er en af Sveriges største fungerende miner. Foto Wikimedia Commons.



De gamle glasovne i et af Holmegaard Værks udstillingslokaler er bare et eksempel på brug af industriel kulturarv i Danmark.



eller udvikling, fra 2018 beskriver de, hvordan interessen for industriel kulturarv i dag er vokset udover de snævre forskningsmiljøer til også at omfatte museer, offentlige aktører og større danske virksomheder.⁶²

Med denne interesse vil jeg mene, at der er en god grund til at lade sig inspirere af *Industrial Heritage Studies* og fortsætte refleksionerne over, hvordan vi bruger den industrielle kulturarv i Danmark.

Kilder

- Abel Duarte Alonso, Martin A. O'Neil og Kim Kyungmi, In Search of authenticity: A Case Examination of the transformation of Alabama's Langdale Cotton Mill into an industrial heritage tourism attraction Vol. 5 nr1, *Journal of Heritage Tourism* 2010: 22-48.
- Alice Mah, *Industrial Ruination, Community and Place: Landscapes and Legacies of Urban Decline*, Toronto: University of Toronto Press, 2012.
- Allen Dieterich-Ward, From Mills to Malls, I Christian Wicke, Stefan Berger og Jana Golombek, *Industrial Heritage and Regional Identities*, Temp: Phoenix, 2017 s. 190-219.
- Anders Högberg, The Process of Transformation of Industrial Heritage: Strengths and Weaknesses, *Museum International* 2011.
- Anna Storm, *Hope and Rust*, Stockholm: Stockholm papers in the History and Philosophy of Technology, 2008.
- Anna Storm og Kristin Olsson, The pit: Landscape Scars as potential Cultural tools, *International Journal of Heritage Studies* September 2012: 693-708.
- Anna Storm, *Post-industrial Landscape Scars*, New York: Palgrave Macmillan, 2014.
- Anna Storm, Project description, 2022, (<https://atomicheritage.wordpress.com/project-description/>).
- Arthur Mcivor, *Where is Red Clydeside?*, Stefan Berger, *Constructing Industrial posts*, New York: Berghahn Books, 2020.
- Bella Dicks, *Heritage, place and community*, Cardiff: Cardiff University Press, 2010.
- Bella Dicks, *Industrial Heritage as Placemaking: The Case of Wales*, Stefan Berger, *Constructing Industrial Posts*, Oxford: Berghahn, 2020, 68-90.
- Benedict Anderson, *Imagined Community*, London: Verso Books, 1983.
- Bethan Coupland og Nikolas Coupland, The Authenticating Discourse of Mining Heritage: Tourism in Cornwall and Wales, *Journal of Sociological Studies* 2014: 493-517.
- Brian Goodall, *Industrial Heritage and Tourism*, Built Environment 1993.
- Bruno Latour, *Reassembling the Social - An Introduction to Actor-Network Theory*, Oxford, England: Oxford University Press, 2007.
- Caspar Jørgensen, *Industrial Heritage in Denmark*, Caspar Jørgensen og Morten Pedersen, *Industrial Heritage in Denmark: Landscapes Environments and Historical Archeology*, Aarhus: Aarhus University Press, 2014, 257-284.
- Catherine Cameron, *Emergent Industrial Heritage: The Politics of Selection*, *Museum Anthropology* 2000.

- Cathy Stanton, *The Lowell Experiment: Public History in a postindustrial City*, Massachusetts: University of Massachusetts Press, 2006.
- Chaima Seddiki, Jeremy Cenci og Isabelle De Smet, *Postcolonial Industrial Heritage in North Africa: Investigations and Insights into the city of Casablanca Morocco*, WIT Transactions on the Built Environment 2021.
- Christian Wicke, Stefan Berger og Jana Golombek, *Industrial Heritage and Regional Identities*, London: Routledge, 2018.
- Christopher Lawson, Making sense of the Ruins: The historiography of deindustrialisation and its continued relevance in neoliberal times, *History Compass* 2020: s. 1-14.
- David Coyle, Reflections on Titanic quarter: The cultural and material legacy of an historic Belfast brand, *The Journal of Architecture* 2013: 331-363.
- David Holt, Olsen, Kulturarv som staffage for konkurrencestatens værdier, *Fabrik og Bolig* 2017.
- David A. Kildeke, Identity and mining heritage in Romania's Jiu Valley Coal Region, Stephen Berger, Christian Wicke og Jana Golombek, *Industrial heritage and regional identities*, New York: Routledge, 2018 s. 119-135.
- David Lowenthal, *The Past is a Foreign Country*, Cambridge: Cambridge University Press, 1985.
- Denise Cole, Exploring the Sustainability of mining heritage Tourism Vol. 12 nr. 6, *Journal of Sustainable Tourism* 12, 2004: 480-494.
- Dietrich Soyec, Europeanizing Industrial Heritage in Europe: Addressing its Transboundary and Dark Sides, *Geographische Zeitschrift* Januar 2009.
- Doreen Massey, *Double Articulation: A place in the world*, Bampton, A. Displacements: Cultural Identities in Question, Indianapolis: Indiana University Press, 1994.
- Frank Allan Rasmussen, *Den Industrielle Kulturarv Afvikler eller Udvikler* vol. 36, *Fabrik og Bolig* 2018.
- Györgyi Németh, *Contested Heritage and Regional Identity in the Borsod Industrial Area in Hungary*, Christian Wicke, Stefan Berger og Jana Golombek, *Industrial heritage and regional identities*, New York: Routledge, 2018 s. 95-118.
- Henrik Harnow, *Danmarks industrielle Miljøer*, Odense: Syddansk Universitetsforlag, 2010.
- Heine Andersen og Lars Bo Kasperen, *Klassisk og Moderne Samfundsteori*, København: Hans Reitzels Forlag, 2013.
- James Douet, *Industrial Heritage Re-tooled*, New York: Routledge, 2016.
- James Rhodes, Youngstown 'ghost'? Memory, identity, and deindustrialization, *International Labor and Working-Class History* 2013: 55-77.
- James S. Leighton, *Mining Memories: Big Pit and Industrial Heritage in South Wales*, Christian Wicke, Stefan Berger og Jana Golombek, *Industrial Heritage and Regional Identities*, London: Routledge, 2018.
- Jefferson Cowie og Joseph Heathcote, *Beyond the Ruins: The Meanings of Deindustrialization*, London: Cornell University Press, 2003.
- Kathryn Marie Dudley, *The end of the Line: Lost Jobs, New Lives in Postindustrial America*, Chicago: The University of Chicago Press, 1994.
- Kenyn Genby og Laurajane Smith, Critical heritage studies and the legacies of the late-twentieth century heritage canon, *International Journal of Heritage Studies* 2019: 1158-1168.
- Laurajane Smith, Constrained by common sense: The Authorized Heritage Discourse in contemporary debates', Carman, J., R. Keats og C. McDavid, *The Oxford Handbook of Public Archaeology*, Oxford: Oxford University Press, 2011.

Quarry Bank Mill, der går tilbage til 1784, blev i 1939 doneret til National Trust af en efterkommer af grundlæggeren. I baggrunden anses medarbejdere fra danske museer, der er i gang med at hente inspiration til Industriklutrensens År 2007. Foto Caspar Jørgensen 2002.



Laurajane Smith and Gary Campbell, "Nostalgia for the Future", *Memory, Nostalgia and the Politics of Class*, *International Journal of Heritage Studies* 23 (2017): 612-627.

Laurajane Smith, *Industrial Heritage and the Remaking of Class Identity* (Berger, Stefan, *Constructing Industrial Pasts*, Oxford: Berghahn, 2020, s. 128-145).

Laurajane Smith and Gary Campbell, *Don't mourn organise: Heritage, recognition and memory in Castleford West Yorkshire*, Laurajane Smith, Gary Campbell and Paul A. Shackel, *Heritage, Labour and the Working Classes*, London: Routledge, 2011.

Laurajane Smith, Paul Shackel and Gary Campbell, *Heritage, Labour and the Working Classes*, London: Routledge, 2011.

Lucy Taksa, *Labor History and Public History in Australia: Allies or Uneasy Bedfellows*, *International Labor and Working-Class History* 2009.

Lucy Taksa, *Michlines and Ghosts: Politics, Industrial Heritage and History of Working Life at the Sleigh Workshops*, *Labour History* 2003.

Marie Louise Stig Sørensen and John Carman, *Heritage Studies: Methods and Approaches*, London: Routledge, 2009.

Marie Nissen, *Industriminnen under hundrede år*, *Nordisk Museologi* (1) 1996: 73-82.

Marion Fontaine, *Regional Identity and Industrial heritage in the mining area of Nord-Pas-de-Calais*, Wicke, Christian, Stefan Berger and Jana Golombek, *Industrial Heritage and Regional Identities*, New York: Routledge, 2018.

Maris Boyd Gillette, *Theorizing Heritage in the Post-Industrial City*, Hammami, Feras, Daniel Jewesbury and Chiara Vaili, *Heritage, Gentrification and Resistance in the Neoliberal City*, New York: Berghahn Books, 2022.

Michael V. Conlin and Lee Jolliffe, *Mining Heritage and Tourism*, London: Routledge, 2011.

Michael Pretes, *Touring mines and mining Tourists*, *Annals of Tourism Research* 2002: 439-456.

Mike Wallace, *Industrial Museums and the History of Deindustrialization*, *The Public Historian* 1987.

Niels Kayser Nielsen, *Historiens forvandlinger: historiebrev fra monumenter til oplevelsesøkonomi*, Århus: Århus Universitetsforlag, 2010.

Octave Debary, *Deindustrialization and Museification: From Exhibited Memory to Forgotten History*, *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* September 2004.

Paul A. Shackel, *A Historical Archaeology of Labor and Social Justice*, *American Anthropologist* June 2013.

Paul A. Shackel, *Immigration Heritage in the anthracite coal region of Northeastern Pennsylvania*, *Journal of Community Archaeology and Heritage* Oct, 2016.

Paul A. Shackel, *Labor's Heritage: Remembering the American Industrial Landscape*, *Historical Archaeology* December 2004: 43-57.

Paul A. Shackel and Matthew Paulus, *Remembering an Industrial Landscape*, *International Journal of Historical Archaeology* 1: Marrs 2006.

Paul A. Shackel, *Structural Violence and the Industrial landscape*, *International Journal of Heritage Studies* 2018.

Paul A. Shackel, *The meaning of place in the anthracite region of Northeastern Pennsylvania*, *International Journal of Heritage Studies* December 2015.

Paul A. Shackel, *When the Mines Closed Heritage Building in Northeastern Pennsylvania* Volume 23, No. 1. *General Anthropology* 2016.

Paul Clemens, *Punching Out: One year in a Closing Auto Plant*, New York: Random House, 2011.

Paul Pickering, *Sooty Manchester*, i Stefan Berger, *Constructing Industrial Pasts*, Oxford: Berghahn Books, 2020.

Peter Hoxson, *Deindustrialization in Belfast*, *History Workshop Journal* Volume 87 2019: 224-249.

Phil Ramsey, *A Pleadingly Blank Canvas: Urban Regeneration in Northern Ireland and the Case of Titanic Quarter, Space and Polity* Jul 2013: 164-179.

Philippe Van Xie, *Industrial Heritage Tourism*, Bristol: Channel View Publications Ltd, 2015.

Ralph Richter, *Industrial Heritage in Urban Imaginaries and City Images*, *The Publican Historian* November 2017: 65-84.

Raphael Samuel, *Theatres of Memory*, London: Verso, 1994.

Robert Hewison, *The Heritage Industry: Britain in a Climate of Decline*, London: Methuen, 1987.

Rosanna Farbol, *Ruins of Resilience: Imaginaries and materiality imagined and embedded in civil defence architecture*, i Cronqvist, Marie, Rosanna Farbol og Casper Sylvest, *Cold War Civil Defence in Western Europe*, Cham: Palgrave Macmillan, 2022, 157-183.

Rebecca Madgen, *A Town Without Inferring the Industrial Past*, *Clydebank Rebuilt 1942-2013*, i Zimmermann, Clemens, *Industrial Cities: History and Future*, Frankfurt: Campus Verlag, 2013.

Roland Robertson, *After Nostalgia? Wilful nostalgia and the phases of globalisation*, i Bryan S. Turner, *Theories of Modernity and Postmodernity*, London: Sage, 1990 s. 21-44.

Sheezy Lee Linkon og John Russo, *Steeeltown U.S.A.: Work and memory in Youngstown*, Lawrence: University Press Kansas, 2002.

Stefan Berger, *Constructing Industrial pasts: Heritage, Historical Culture and Identity in Regions Undergoing Structural Economic Transformation*, Oxford: Berghahn Books, 2020.

Stefan Berger og Jana Golombek, *Memory Culture and Identity Constructions in the Ruhr Valley in Germany*, i Berger, Stefan, *Construction Industrial past*, New York: Berghahn Books, 2020.

Stefan Berger og Paul Pickering, *Regions of Heavy industry and their heritage-between identity politics and "touristification"*, i Wicke, Christian, Stefan Berger og Jana Golombek, *Industrial Heritage and Regional Identities*, Tempe: Routledge, 2017 s. 214-236.

Stefan Berger, Christian Wicke og Jana Golombek, *Burdens of Eternity, The Public Historian* December 2017: 21-43.

Steven High, *Industrial Sunset: The Making of North America's Rust Belt, 1969-1984*, Toronto: University of Toronto Press, 2003.

Steven High og David W. Lewis, *Corporat Wasteland: The Landscape and Memory of Deindustrialization*, New York: Bkac, 2007.

Steven High og Fred Burrill, *Industrial heritage as agent of gentrification, 2018*, NCPH, <https://ncph.org/history-as-work/industrial-heritage-as-agent-of-gentrification/>.

Steven High, *One job town: Work, belonging and betrayal in northern Ontario*, Toronto: University of Toronto Press, 2018.

Svava Resto, *Biography of an Industrial Landscape*, Amsterdam: Amsterdam University Press, 2017.

Terence Ranger og Eric Hobsbawm, *The Invention of Tradition*, Cambridge: Cambridge University Press, 1983.

Thomas Birke-Smith, *Industrisens Bygninger: Bygningens kultursens Dag* 2007, København: Kultursensstyrelsen, 2007.

Tim Strangleman, "Smokestack Nostalgia," "Ruin Porn" or Working-Class Obituary: The Role and Meaning of Deindustrial Representation, *International labor and working-Class History Special Issue: Crumbling Cultures: Deindustrialization, Class and Memory* 2013: 23-37.

Tim Edensor, *Industrial Ruins: Spaces, Aesthetics and Materiality*, Oxford: Berg, 2005.

Tong lam, *Ruins for Politics: Selling Industrial Heritage in Postsocialist China's Rust Belt*, i Stefan Berger, *Constructing Industrial Pasts*, New York: Berghahn Books, 2020.

Xiaoqun Fan og Shanshan Dai, *Spatial-temporal distribution characteristics of industrial heritage protection and the influencing factors in a Chinese city*, *Journal of Heritage Tourism* November 2017.

Zhao Xin og Qu Xiaofan, *The Heritage of the Chinese Eastern Railway: Symbol of Colonization and International Cooperation*, i Stefan Berger, *Constructing Industrial Pasts*, New York: Berghahn Books, 2020.

Note

- 1) For danske eksempler på brug af industriel kulturarv, dog med et genanvendelsesperspektiv kan man blandt andet læse Thomas Birke-Smith, *Industrisens Bygninger: Bygningens kultursens Dag* 2007, København: Kultursensstyrelsen 2007.
- 2) I artiklen har jeg medtaget enkelte artikler der er ældre end dette. Størstedelen af *Industrial Heritage Studies* litteraturen er dog fra 00'erne og frem. <https://sites.grenadine.ucsf.edu/sites/patri/moiste/en/ficich/2022>.

- 4) Af danske værker kan blandt andet nævnes Svava Resto, *Biography of an Industrial Landscape*, Amsterdam: Amsterdam University Press 2017.
- 5) Flere af artiklerne er fundet i review artiklen Christopher Lawson, *Making Sense of the Ruins: The history of deindustrialization and its continued relevance in neoliberal times*, *History Compass* vol. 18 nr. 8 2020, s. 1-14.
- 6) Ifølge Marie Louise Stig Sørensen og John Carman, *Heritage Studies: Methods and Approaches*, London: Routledge, 2009 s. 16-17.
- 7) Nielsen, Niels Kayser *Historiens forvandlinger: historiebrev fra monumenter til oplevelsesøkonomi*, Århus: Århus Universitetsforlag 2010, i Anette Værring, *Erindringer og historiebrev introduktion til et forskningsfelt*, TEMP vol. 1 nr. 2 2011 s. 6-35.
- 8) En god introduktion til den litteratur kan man blandt andet finde i James Douet, *Industrial Heritage Re-Tooled*, New York: Routledge, 2016.
- 9) Der er flere eksempler på inmaterial kulturarv i antologien *Heritage, Labour and the Working Classes* af Laurajane Smith, Paul A. Shackel og Gary Campbell derudover kan også nævnes James Rhodes, *Shackel and Gary Campbell derudover kan også nævnes James Rhodes, Working-Class History* 2013 s. 55-72.

- 10) Her kan blandt andet nævnes litteratur om militær-industrielle komplekser for eksempel Rosanna Farbol, *Ruins of Resilience: Imaginaries and materially imagined and embedded in civil defence architecture*. I Marie Cronqvist, Rosanna Farbol og Casper Sylvest, *Cold War Civil Defence in Western Europe*, Cham: Palgrave Macmillan 2022 s. 157-183.
- 11) Bella Dicks, *Heritage Place and Community*. Cardiff: Cardiff University Press 2000 s. 59-67.
- 12) Robert Hewison, *The Heritage Industry: Britain in a Climate of Decline*, London: Methuen, 1987.
- 13) Raphael Samuel, *Theatres of Memory*. London: Verso, 1994.
- 14) For eksempler læs blandt andet Mike Wallace, *Industrial Museums and the History of Deindustrialization*. *The Public Historian* 1987. Bryan Goodall, *Industrial Heritage and Tourism*, Built Environment 1993 og Bella Dicks, *Heritage Place and Community* 2000.
- 15) Cathryn M. Camerons, *Emergent Industrial Heritage: The Politics of Selection*, *Museum Anthropology* Vol. 23 nr 3 2000 s. 67-69. Læs også Anders Högberg, *The Process of Transformation of Industrial Heritage: Strengths and Weaknesses*, *Museum International* vol. 63, 2011 s. 34-42 og Paul A. Shackel og Matthew Paulus, *Remembering an Industrial Landscape*, *International Journal of Historical Archaeology* vol. 10 2006 s. 49-71.
- 16) Hans Gillette Boyed, *Theorizing Heritage in the Post-Industrial City* i Hammami, Feris, Jewsbury, Daniel, Wall, Chiara, *Heritage, Gentrification and Resistance in the Neoliberal City*. New York: Berghahn Books, 2022 s. 28-29.
- 17) Octave Debarys, *Deindustrialization and Museumification: From Exhibited Memory to Forgotten History*, *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* vol. 595 2004 s. 130 - 131.
- 18) Cathy Stanton, *The Lowell Experiment: Public History in a postindustrial City*, Massachusetts: University of Massachusetts Press, 2006.
- 19) Heine Andersen og Lars Bo Kaspersen, *Klassisk og Moderne Samfundsteori*, København: Hans Reitzels Forlag, 2013 s.233-243.
- 20) Mark Gillette Boyed, *Theorizing Heritage in the Post-Industrial City* 2022 s. 31-32, for et andet eksempel læs Bethan og Nikolas Coupland *The Authenticating Discourse of Mining Heritage Tourism in Cornwall and Wales*.
- 21) Cathy Stanton, *The Lowell Experiment: Public History in a postindustrial City*, Massachusetts: University of Massachusetts Press 2006 s. 179-184.
- 22) Her kan blandt andet nævnes Mike Arlbus, *Where's Red Clydeside?* 2020 og Doreen Massey, *Double Articulation: A place in the world*, Bannock, A. Displacements: Cultural Identities in Question, Indianapolis: Indiana University Press, 1994.
- 23) Paul A. Shackel og Matthew Paulus, *Remembering an Industrial Landscape* 2006 s.65-66 læs også Paul A. Shackel, *Labor's Heritage: Remembering the American Industrial Landscape*, *Historical Archaeology* 2004 s. 43-57.
- 24) Lucy Taksa, *Machines and Ghosts: Politics, Industrial Heritage and the History of Working Life at the Eveleigh Workshops*, *Labour History* vol. 85 2003 s.8 læs også Lucy Taksa, *Labor History and Public History in Australia: Allies or Uneasy Bedfellows*.
- 25) Dietrich Soyec, *Europeanizing Industrial Heritage in Europe: Addressing its Transboundary and Dark Sides*, *Geographische Zeitschrift* 2009 s. 52-53.
- 26) Også kendt som Big Pit National Coal Museum.
- 27) Bella Dicks, *Industrial Heritage as Place-making: The Case of Wales*, Stefan Berger, *Constructing Industrial Pasts*, Oxford: Berghahn Books, 2020 s. 87.

- 28) Lucy Taksa, *Machines and Ghosts*: 2003 s. 70. I Shackel og Paulus' artikel roser de *The Lowell National History Park*. Paul A. Shackel og Matthew Paulus, *Remembering an Industrial Landscape* 2006 s. 66.
- 29) Anna Storm, *Hope and Rust*, Stockholm: Stockholm papers in the History and Philosophy of Technology 2008 s. 33-40.
- 30) Christian Wicke, Stefan Berger og Jana Golombek, *Industrial Heritage and Regional Identities*, 2018 s. 79-80 læs også James S. Leighton, *Mining Memories: Big Pit and Industrial Heritage in South Wales*, Christian Wicke, ed. *Industrial Heritage and Regional Identities*, London: Routledge 2018.
- 31) Keny Gentry og Laurajane Smith, *Critical heritage studies and the legacies of the late-twentieth century heritage canon*, 2019 s. 1149.
- 32) Les mere om the Authorized Heritage Discourse i Laurajane Smith, *Constrained by common sense: The Authorized Heritage Discourse in contemporary debates*, John Carman, Robin Skeates og Carol McDavid, *The Oxford Handbook of Public Archaeology*. Oxford: Oxford University Press, 2011. Keny Gentry og Laurajane Smith, *Critical heritage studies and the legacies of the late-twentieth century heritage canon*, 2019 s. 1149.
- 33) Laurajane Smith, Paul A. Shackel og Gary Campbell, *Heritage, Labour and the Working Classes*, London: Routledge 2011.
- 34) Ibid s. 1.
- 35) Jana Eva Baxter og Andrew H. Bulen, *'The Worlds' most perfect town: Negotiation class, labor and heritage in the Pullman community of Chicago*, i Laurajane Smith ed. *Heritage, Labour and the Working Classes*, London: Routledge, 2011 s.249.
- 36) Keny Gentry og Laurajane Smith, *Critical heritage studies and the legacies of the late-twentieth century heritage canon* s.1149 - 1150.
- 37) Paul A. Shackel, *Structural Violence and the industrial landscape*, *International Journal of Heritage Studies* 2018.
- 38) Paul A. Shackel, *Immigration Heritage in the anthracite coal region of Northeastern Pennsylvania*, *Journal of Community Archaeology and Heritage* 2016 s.39 Læs også Paul A. Shackel, *A Historical Archaeology of Labor and Social Justice*, *American Anthropologist* 2015.
- 39) Læs blandt andet Stefan Berger, *Construction Industrial past*, Oxford: Berghahn Books 2020 og Anna Storm og Krister Olsson, *The pit: Landscape Scars as potential Cultural tools*, *International Journal of Heritage Studies* 2012.
- 40) Laurajane Smith og Gary Campbell, *'Nostalgia for the Future': Memory, Nostalgia and the Politics of Class*, *International Journal of Heritage Studies* vol. 23 2017 s. 612-627.
- 41) Læs blandt andet Roland Robertson, *After Nostalgia? Will full nostalgia and the phases of globalization*, i Bryan S. Turner, *Theories of Modernity and Postmodernity*, London: Sage 1990 s. 21-44 og Terence Ranger og Eric Hobsbawm, *The Invention of Tradition*, Cambridge: Cambridge University Press 1983.
- 42) Laurajane Smith, *Industrial Heritage and the Remaking of Class Identity*, 2020 s. 128-145.
- 43) Kathryn Marie Dudley *The end of the Line: Lost jobs, New Lives in Post-industrial America*, Chicago: The University of Chicago Press 1994 og Jefferson Cowie og Joseph Heathcott, *Beyond the Ruins: The Meanings of Deindustrialization*, London: Cornell University Press 2003.
- 44) Steven High og David W. Lewis, *Corporate Wasteland: The Landscape and Memory of Deindustrialization*, New York: Ithaca 2013 s.34 læs også Paul Clemens, *Unchaining Out: One year in a Closing Auto Plant*, New York: Random House 2011.

- 45) Tim Strangleman, "Smokestack Nostalgia," "Ruin Form" or Working-Class Obituary: The Role and Meaning of Deindustrial Representation, *International labor and working-Class History* Special Issue: Crumbling Cultures: Deindustrialization, Class and Memory 2013 s.34.
- 46) Læs blandt andet Steven High og David W. Lewis, *Corporate Wasteland: The Landscape and Memory of Deindustrialization*, 2013.
- 47) Alice Maher, *Industrial Ruin/ruin, Community and Place: Landscapes and Legacies of Urban Decline*, Toronto: University of Toronto Press, 2012.
- 48) Læs blandt andet Steven High og David W. Lewis, *Corporate Wasteland: The Landscape and Memory of Deindustrialization*. New York: Ithaca, 2013; Steven High, *High, One job town: Work, belonging and betrayal in northern Ontario*, 2018, og Steven High, *Industrial Sunset: The Making of North America's Rust Belt, 1969-1984*, Toronto: University of Toronto Press, 2003.
- 49) Steven High og Fred Burill, <https://inph.org/history-at-work/industrial-heritage-as-agent-of-identification> 2019
- 50) Allen Dieterich-Ward, *From Mills to Mols*. I Christian Wicke ed. *Industrial Heritage and Regional Identities*, New York: Routledge 2017 s. 190-218.
- 51) Paul Pickering, *Sooty Manchester*, i Stefan Berger, *Constructing Industrial Pasts*, Oxford: Berghahn Books 2020.
- 52) Phil Ramsey, *A Pleasingly Blank Canvas: Urban Regeneration in Northern Ireland and the Case of Titanic Quarter Space and Policy* 2013 s. 164-179.
- 53) Peter Hodson, *Deindustrialization in Belfast*, *History Workshop Journal*, vol. 87 2019 s. 224-249.
- 54) Bella Dicks, *Heritage Place and Community* 2000 s.59-67.
- 55) David Coyle, *Reflections on titanic quarters: The cultural and material legacy of an historic Belfast brand*, *The Journal of Architecture*. 33:363 2013.
- 56) Philip Peñan Xie, *Industrial Heritage Tourism*, Bristol: Channel View Publications Ltd 2015 s.24.
- 57) Michael V Conlin og Lee Joffile, *Mining Heritage and Tourism*, London: Routledge 2011 af andre eksempler kan blandt andet nævnes Abel Duarte Alonso, Marten A. O'Neil og Kyumin Kim, *In search of authenticity: journal of Heritage Tourism*, Vol. 5 nr 1 2006, Denise Cole, *Exploring the Sustainability of mining heritage Tourism, mining and mining Tourists*, *Annals of Tourism Research*, vol. 29 nr 2 2002.
- 58) <https://www.unesco.org/en/articles/world-heritage-committee-deletes-liverpool-maritime-mercantile-city-unesco-world-heritage>.
- 59) David Holt Olsen, *Kulturvar som staffølge for konkurrencestøtters værdier*, *Fabrik og Bolig*, 2017.
- 60) Ralph Richter, *Industrial Heritage in Urban Imaginaries and City Images*, *The Public Historian* vol. 39 nr. 4, 2017 s. 65-84.
- 61) Stefan Berger, *Preconditions for the Making of an Industrial Past*, i Stefan Berger, *Constructing Industrial Pasts: Heritage, historical cultures and identity in regions undergoing structural economic transformation*, Oxford: Berghahn Books 2020 s.1-2.
- 62) Stefan Berger og Jana Golombek, *Memory, Culture and Identity: Constructions in the Ruhr Valley in Germany*, i Stefan Berger, *Construction Industrial past*, Oxford: Berghahn Books 2020 s.21. For et andet eksempel læs Marie Fontan, *Regional Identity and industrial heritage in the mining area of Nord-Pas-de-Calais*, i Stefan Berger, *Construction Industrial past*, Oxford: Berghahn Books 2020.
- 63) Stefan Berger, Christian Wicke og Jana Golombek, *Burdens of Eternity*, *The Public Historian* 2017 s.43.

- 64) Christian Wicke, Stefan Berger og Jana Golombek, *Industrial Heritage and Regional Identities*, London: Routledge, 2018.
- 65) Benedict Andersons, *Imagined Community* London: Verso Books, 1983.
- 66) Christian Wicke, Stefan Berger og Jana Golombek, *Industrial Heritage and Regional Identities*, 2018 s.1-3.
- 67) Ibid s.3
- 68) Anna Storm, *Hope and Rust*, Stockholm: Stockholm papers in the History and Philosophy of Technology 2008 s.163.
- 69) Ibid s. 163-164.
- 70) Ibid s. 18-19 et andet eksempel på det materielles betydning er Rebecca Madgin undersøgelse af Red Clydeside Rebecca Madgin, *A Town Without Inferring the Industrial Past* *Cydebank Re-built 1942-2013*, i Clemens Zimmermann, *Industrial Cities: History and future*, Frankfurt: Campus Verlag, 2013.
- 71) Anna Storm, *Post-Industrial Landscape Scars*, New York: Palgrave Macmillan, 2014 s.3-4.
- 72) Anna Storm og Krister Olsson, *The pit: Landscape Scars as potential Cultural tools*, *International Journal of Heritage Studies* 2012 s. 693-708.
- 73) Anna Storm, *Project description, Atomic Heritage*, 2022. <https://atomicheritage.wordpress.com/project-description/>.
- 74) Marie Nisser ed., *Industrial Heritage Around the Baltic Sea*, Uppsala Universitetsstryckeriet 2012 s. 106-107.
- 75) Tamar Pikner, *Shaping Industrial Landscapes. Re-uses of the Kohtla Mine in Northeast Estonia*, i Marie Nisser ed., *Industrial Heritage Around the Baltic Sea*, Uppsala Universitetsstryckeriet 2012 s. 106-107.
- 76) Ibid s. 116-117.
- 77) David A. Kideckel, *Identity and mining heritage in Romania's Jiu Valley Coal Region*, i Christian Wicke ed. *Industrial Heritage and Regional Identities*. New York: Routledge 2018 s. 119-135.
- 78) Györgyi Nemeth, *Contested Heritage and Regional Identity in the Borsod Industrial Area in Hungary*, i Christian Wicke ed. *Industrial Heritage and Regional Identities*. New York: Routledge 2018 s. 95-118.
- 79) Xiaojin Fan og Shanshan Dai, *Spatial-temporal distribution characteristics of industrial heritage protection and the influencing factors in a Chines city*, *Journal of Heritage Tourism* 2017. En del af litteraturen er umiddelbart kun tilgængeligt på mandarin.
- 80) Tong Lam, *Ruins for Politics: Selling Industrial Heritage in Postsocialist China's Rust Belt*, i Stefan Berger, *Constructing Industrial Pasts*, Oxford: Berghahn Books 2020 s.265.
- 81) Chaima Seddiki, Jeremy Cenci og Isabelle De Smet, *Postcolonial Industrial Heritage in North Africa: Investigations and Insights into the city of Casablanca Morocco*, *WIT Transactions on the Built Environment* 2021 et andet eksempel er Zhao Xin og Qu Xiaofan beskæftiger sig med *The Heritage of the China Eastern Railway: Symbol of Colonization and International Cooperation*, i Stefan Berger, *Constructing Industrial Pasts*, Oxford: Berghahn Books 2020.
- 82) Frank Allan Rasmussen, *Den industrielle Kulturarv afvikling eller udvikling*, *Fabrik og Bolig* vol. 36 2018 s.7.

Summary

An introduction to Industrial Heritage Studies

68 Following the 1970's deindustrialization of the western world, researchers and museum professionals began to view industrial buildings and landscapes as cultural heritage. With time this perspective began to spill over to private organizations, businesses, and the public sector that together with the broader public came to use the industrial building and landscapes as heritage.

The use of industrial heritage has internationally become an object for an important body of research described as *Industrial Heritage Studies*. Except for a few articles, this subject has not yet been explored in Denmark. This article has been made to introduce a young but growing field to a Danish audience.

The focus of the article is the literature that is inspired by *Heritage studies*, a field closely associated with Lowenthal's book *The Past is a Foreign Country* which sees heritage as a phenomenon where different groups of people use aspects of their history to fulfill their contemporary needs.

Therefore, industrial Archeology and the more technical aspect of industrial heritage (such as the architectural thoughts about reusing buildings) has been left out. To further limit the scope of this article I have decided to concentrate on the built industrial heritage. In some cases, I have included articles beyond the limits I have placed to describe the context the literature is a part of.

The article is divided into three main sections. The first is a presentation of the literature that explores who creates industrial heritage and what it can be used for. The second section is dedicated to the use of heritage to create a tourist attraction, gentrify de-industrialized areas and how materiality affects the definition of industrial heritage. The third is dedicated to post-soviet, post-colonial and nonwestern *Industrial Heritage Studies*.

WHO CREATE INDUSTRIAL HERITAGE AND WHAT DOES IT DO TO US?

The first *Heritage Studies* debate (also known as the Heritage Debate) focused on whether heritage should be understood as the result of a *Top-down* or *Bottom-up* process. *Top-down* proponents argue that heritage is a conservative and authoritarian practice created by the top of society to remove focus from

social problems to nationalistic identity. *Bottom-up* proponents argue that heritage is a result of a broader public need to create an identity in the postmodern society.

Industrial Heritage Studies have been inspired by heritage debates. This can be seen in some of the first studies in the field which focused on who created the heritage and how that affected the heritage that was created. This is the case with anthropologists Catherine M. Cameron's article on how the establishment of the Bethlehem steel museum in the old steel mill could be seen as a *Top-down* process which neglected to tell the former worker's story. Another perspective is Cathy Stanton's focus on the concept *Performance* as a way to analyze how heritage is defined and used in the daily interaction between museum professionals and visitors.

English speaking labor historians have also been interested in the creation of heritage places which they have criticized for neglecting labor history in order to tell the story of technology and entrepreneurship. While there are some examples of a more positive analysis of the creation of Industrial Heritage and some analysis argues that heritage can be seen as a *Bottom-up* process, the view on what industrial heritage has done for people in especially North America has been pessimistic.

In the last couple of years, a new look upon *Industrial Heritage Studies* has come with *Critical Heritage Studies* that sees heritage as something that both can be used to maintain and push back on unjust power structures. It is especially labor historians like Laurajane Smith, Gary Campbell and Paul Shackel that have used *Critical Heritage Studies* to explore how workers in de-industrialized areas can use heritage to create common ground and identity.

Smith and Campbell have also worked with the rehabilitation of nostalgia arguing that nostalgia is a powerful tool that individuals and groups can use to create cohesion. This argument is at odds with especially North American scholars in de-industrialization, that see nostalgia as a reactionary tendency or as smock-stack nostalgia where the higher middle class goes urban exploring and buying industrial coffee table books without consideration for the people that lost their jobs.

This discussion is greatly interlinked with the discussion about industrial ruins where scholars like Tim Edensor have seen them as a powerful challenge to the established society and the capitalistic system which created them. This perspective has been criticized by Steven High who argues that industrial ruins mostly is a reminder to the workers of the area's steady decline.

GENTRIFICATION AND TURISTIFICATION

An important theme in *Industrial Heritage Studies* is the use of industrial heritage to create economic development in areas affected by de-industrialization. Especially North American de-industrialization historians like High have looked at how industrial heritage can be seen as an agent of gentrification that pushes the working class out of the old industrial areas and prevent industry from coming back. A similar critical perspective can be found in the British literature where the use of Belfast's industrial heritage has been criticized for not representing its violent past in the gentrification and even being the cause of the loss of industrial jobs.

This literature has also been critical of using industrial heritage as a tourist attraction. Seeing it as something that often leads to a whitewash of history where all problematic aspects of a place's history is hidden, to create a more tourist-friendly attraction. The most comprehensive work about *Industrial Heritage Tourism* is written by Feifan Xie who argues that tourism is generally a positive way of using industrial heritage. Xie's work is a combination of *Cultural Heritage Studies* and *Tourist Studies* which looks more positively on tourist attraction. It indicates that the conclusion may be driven by an academic tradition.

Stefan Berger describes how cultural heritage has played an important role in the development of the Ruhr region. Berger comes from nationally research and has also contributed to the importance of place in the definition of Industrial Heritage. Finally, Anna Storm from Sweden has argued that gentrification also opens up areas that previously had been closed. Storm herself has been an important contribution to a Swedish tradition that has included the material as an important factor in deciding what becomes industrial heritage and who defines it.

POST-COMMUNISM AND POST-COLONIAL PERSPECTIVES

69 Doing the last couple of years there has been a rising focus on industrial heritage outside of Western Europe. One of the themes that have been taken up is the connection between industrial heritage and the old communist regimes which often sought legitimacy from the working class. This is the case in Romania where the mining heritage came to be closely associated with the old regime, which led to a lack of enthusiasm when it came to remembering it. Another aspect is the use of industrial heritage in countries with little democracy, which lead to lack of tolerance for different interpretations of the industrial heritage than the state sponsored one. This has been the case in China in the wake of the Chinese republic's newly found interest in Industrial Heritage. Finally Post-Colonial researches have explored how previously colonized countries relate to the industrial heritage of their colonizers, and how they balance between seeing it as a symbol of oppression and at the same time a piece of heritage that played an important role in the development of their country.

CONCLUSION

Industrial Heritage Studies came largely out of Heritage Studies, from where it took a lot of its first themes, but it has also included a lot of different fields from de-industrialization studies, labor history, ethnology and geography. Furthermore, it is a field that has been formed by the country or region it has explored and worked in. All in all, it has contributed with a forceful critic of gentrification, tourism and who the narrative of industrial heritage really helps. At the same time the field has also contributed with an optimistic demonstration of how industrial heritage can help create identity and help people that have been hit by de-industrialization. It can be argued that the field still has some blind spots, for example the antagonistic view on the economic aspect of heritage creation, but it is a field in constant development. Given the effort and focus on using Industrial Heritage in Denmark, there are good reasons for Danish researches to be inspired by *Industrial Heritage Studies* and reflect on how industrial heritage is used in Denmark.